

Recycleren, goed voor de moraal

Dat we in een wegwerpmaatschappij leven is ontegensprekelijk waar. Maar het verzet ertegen groeit elke dag. We re- en upcyclen erop los en laten kapotte toestellen herstellen in repaircafés. Interessant voor de portemonnee maar - zo blijkt - óók goed voor de moraal.

Tekst [Joke Van Caesbroeck](#)

Recent nog barstte de discussie opnieuw los: worden wasmachines gemaakt van minderwaardige materialen, om minder lang mee te gaan en ons consumenten geen andere keuze te laten dan veel sneller dan nodig een nieuw exemplaar aan te schaffen? Vast staat in elk geval dat we leven in een wegwerpmaatschappij, waarin elektronica herstellen in verhouding haast kostelijker is geworden dan een nieuw toestel aankopen en kleren van heel wat ketens zo goedkoop zijn dat we buitenkomen met zakken vol om de maand erop alweer onze garderobe te vernieuwen. Maar ook opvallend is dat meer en meer mensen zich verzetten tegen die smijt-maar-weg-cultuur. Modebewuste vriendinnen ruilen hun miskopen op swap-feestjes, zogenaamde repaircafés schieten als paddenstoelen uit de grond en kringloop- en tweedehandswinkels krijgen veel volk over de vloer. 'Of het een kwestie is van collectief verzet weet ik niet', reageert professor sociale psychologie Alain Van Hiel (UGent). 'Vast staat wel dat heel wat

mensen gemotiveerd zijn om van de wereld een betere plek te maken en daar hun steentje aan willen bijdragen.'

Spullen met een ziel

Veerle De Niel geeft al tien jaar kleur- en interieuradvies en laat mensen in haar Pand Zestien in Sint-Niklaas zien hoe gerecycleerd materiaal en geüpcyclede meubels je huis tot leven kunnen brengen. 'Als ik bij mensen thuis ben hoor ik hen vaak zeggen: "met dat kastje hoeft je geen rekening te houden, het is gerieflijk maar past qua stijl helemaal niet in ons nieuwe interieur dus gaat het weg". Dat is voor mij altijd hét moment om te zeggen dat je daar wél iets mee kan doen, dat je het kan opknappen om opnieuw te gebruiken. Het antwoord is dan vaak dat mensen dat niet kunnen, maar meestal bedoelen ze dat ze niet goed weten hoe eraan te beginnen of hoeveel werk eraan is. Een meubeltje dat je zélf hebt opgeknapt geeft enorm veel persoonlijkheid aan een ruimte. Het roep herinneringen op, en een gevoel van trots.' Veerles liefde voor het hergebruiken van materialen groeide enerzijds omwille van budgettaire redenen, maar ook en vooral vanuit respect voor oerdegelijke materialen. 'Ik blijf van mening dat kasten vandaag de dag niet meer gemaakt worden zoals vroeger. De materialen en technieken die men toen gebruikte waren beter, steviger. Dus waarom zouden we die goede stukken niet hergebruiken? En er zelf opnieuw ambachtelijk mee aan de slag gaan? Als ik een oud meubeltje uit elkaar begin te halen om er iets nieuws van te maken word ik goedgezind. Ik voel echt de energie die er door de maker is ingestopt en krijg terwijl ik bezig ben een concreet idee van wat ik van het oude stuk zal maken. Natuurlijk kan ook ik nieuwe spulletjes appreciëren, maar telkens weer kom ik tot de conclusie dat die voor mij onvolledig zijn. Terwijl een gepimpte oude stoel of een opgeknapt tafeltje

authenticiteit én persoonlijkheid uitstraalt. Ik word daar gelukkig van.'

Gevers, nemers en believers

Veerle benadrukt vooral de authenticiteit, persoonlijkheid en herinneringen die horen bij voorwerpen die in eerste instantie misschien goed lijken voor de schroot hoop. Het is de ziel van materiaal dat al een leven achter de rug heeft die haar gelukkig maakt. 'Enkele jaren geleden was er die enorme revival van spulletjes uit de sixties', vertelt Alain Van Hiel. 'Oude dingen werden plots hip. De schaarste zorgde er dan weer voor dat die kleding en meubels in de perceptie van mensen opnieuw waardevol werden.' Volgens Vicky Franssen, onderzoeker aan de Arteveldehogeschool

en promotor van Entrepreneurship 3.0, is het argument dat stukken een ziel hebben maar beperkt geldig. 'Dat gaat enkel op voor bepaalde materialen, die doorgaans ook voor veel geld verkocht worden. Inderdaad omdat ze mooi, hip of schaars zijn. Maar wat met de ordinaire schroevendraaier, versleten canapé of verouderde waterkoker? Heel veel mensen schenken die zaken weg omdat ze ervanaf willen en omdat die spullen vaak niet zo waardevol zijn. Het gaat dan bijvoorbeeld om IKEA-kasten, speelgoed of oude kleding. Niet over antiek. Eigenlijk vind je in het geef-, ruil- en recyclagecircuit drie soorten mensen: de believers die het doen uit principe of eventueel uit verzet tegen de wegwerpmatenschap, de gevers en de nemers. Gevers schenken omdat ze het misschien zonde vinden dat iets bij het vuil- >>

>> nis belandt, nemers aanvaarden omdat het gratis is of tegen een klein prijsje. Het hoeft overigens niet om een materiële deal te gaan, kijk maar naar het succes van *couchsurfing*, *cohousing*, autodelen ... Daarbij wordt een beetje het 'pay it forward'-principe gehanteerd: je geeft iets binnen een groep of community en wilt daar niet per se onmiddellijk iets voor in ruil en ook niet per se van dezelfde persoon aan wie je schonk. De ruil hoeft dus niet wederkerig te zijn, het is een soort groepsruil. Je gelooft dat je ooit wel eens iets zal terugkrijgen - als je al iets terug verwacht.'

Het experiment aangaan

Magda Peeters werkt mee aan een aantal burgerinitiatieven in Leuven, zoals repaircafés en geefpleinen. 'Het woord organisator hoor ik niet graag,' vertelt ze, 'omdat iedereen gelijkwaardig is op die events. We willen alleen een podium, een plaats of ruimte, aanbieden waar iedereen actief kan deelnemen. Als medeorganisator, mede-eigenaar en medeverantwoordelijke.' 'Vanuit onze maatschappij staat er al heel veel druk op mensen,' vindt Magda. 'Daar willen we tijdens bijvoorbeeld een repaircafé uitdrukkelijk niet aan meedoen. Bij de opstart van de repaircafés kreeg ik dikwijls goedbedoeld advies om alles zo vlot mogelijk te laten verlopen - eigenlijk volgens de commerciële principes. Ik legde telkens uit dat repaircafés ook ontmoetingsplaatsen zijn, waar efficiëntie niet het hoogste goed is en waar iedereen aan moet kunnen deelnemen, van vrijwillige reparateurs tot burgers met kapotte spullen. We experimenteren en doén. Zonder vaste plannen voor de toekomst. Het feit dat niks vastligt en alles organisch kan groeien volgens hoe we het zelf aanvoelen is op zich al een hele verademing. Mensen botsen heel vaak op reglementen en durven daardoor geen experiment aangaan. Ik probeer dat volledig los te laten. Dan pas zie je hoeveel er mogelijk is. Vrij denken, zonder regels en gewoon doen. Dat geeft enorm veel kracht, net als het samen zijn met gelijkgestemden.'

Sociale dieren

Repaircafés, geefpleinen, ruilevenementen: naast de vele mogelijkheden om oude spullen nieuw leven in te blazen zijn het vaak ook plaatsen waar mensen samenkomen. Plaatsen waar, zoals Magda het verwoordt, gelijkgestemden elkaar kunnen ontmoeten. 'Groepsvorming en omgaan met gelijkgestemden kan inderdaad zorgen voor een groter engagement', weet Van Hiel. 'Mensen zijn nu eenmaal soci-

ale dieren en dat kan zeker bijdragen aan het goede gevoel dat iemand krijgt door dergelijke initiatieven. Bovendien kunnen we ons met groepen identificeren, waardoor we alles waar die groep voor staat internaliseren.' Het feit dat mensen elkaar helpen en een positief gebaar stellen is volgens Franssen zelfs bewezen goed voor je geluksgevoel. 'Door goed te doen verhoogt de hoeveelheid dopamine, het beloningshormoon. En dat geeft je vleugels. Volgens mij werkt dat wel enkel in kleinere groepen waarin mensen elkaar kennen, ook offline. In hele grote "te geef"-groepen op Facebook bijvoorbeeld is dat samenhorigheidsgevoel er veel minder.' 'Hij die pretendeert beleefd te zijn, wordt uiteindelijk beleefd', dixit de Iers-Amerikaanse schrijfster Jean Kerr. Een quote die volgens Franssen mooi de psychologie van bepaald gedrag - ook dat rond de recyclehype - verklaart. 'Een mens wordt door te doen', legt ze uit. 'Wie recycleert hangt uiteindelijk het *pay it forward* of *sharing*-principe aan. Het gedrag dat je stelt beïnvloedt je attitude, zegt de zelfperceptietheorie. Een typisch voor-

beeld daarvan is iemand die in de jaren 80 met vrienden meegang naar een betoging tegen kernwapens, in eerste instantie voor het plezier, maar die mede daardoor echt tegen kernwapens was. Terwijl die persoon voor de betoging niet echt een mening had. Een sterke attitude volgt dus vaak je gedrag. Hetzelfde geldt voor alles rond consuminderen, recycleren en *sharen*: je ruilt, deelt, recycleert, je toont dat bijvoorbeeld via sociale media aan de rest van de wereld en zo word je ook of nog méér voorstander van het principe.'

Goed gevoel gescoord

Last but not least: recycleren - op welke manier dan ook - is interessant voor de portemonnee. 'Voor wie weinig geld heeft zijn kringloop- of tweedehandswinkels en recyclege-initiatieven allerhande natuurlijk mooi meegenomen', vertelt Franssen.

'Maar ook mensen die zich wél nieuwe spullen kunnen permitteren zijn vaak van de partij. Hoe goed of slecht je ook bij kas zit, sparen of het idee hebben dat je iets hebt uitgespaard, op de kop hebt getikt of zelfs gratis verkregen hebt geeft veel mensen een goed gevoel. Mooie voorbeelden daarvan zijn de grote aantallen die in de solden gaan winkelen, of in goedkope ketens. Of al die mensen die meedoen aan prijswedstrijden. Dat zijn heus niet enkel mensen die financieel niet anders kunnen.'

MEER INFO
Pand Zestien:
www.pandzestien.be
Repaircafés:
www.repaircafe.be
Peerby (spullen lenen van de bureu):
www.peerby.com
Kringloopwinkels:
www.dekringwinkel.be

'Hoe goed of slecht je ook bij kas zit, het idee dat je iets op de kop hebt getikt geeft veel mensen een goed gevoel'
Vicky Franssen,
onderzoekster